

Praha 6. 6. 2011

21

Činnost ambulantních psychiatrických zařízení v roce 2010

Activity of out-patient establishments of psychiatric care in 2010

Souhrn

Počet ambulantních psychiatrických ošetření-vyšetření vzrostl oproti předchozímu roku o 2 % (tj. na 2 665 547 vyšetření). Nárůst byl zaznamenán také u počtu pacientů (o necelá 3 %). Celkově bylo v roce 2010 ošetřeno 495 383 pacientů, psychiatrickou péčí vyhledávaly častěji ženy. Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie přináší také údaje o struktuře prvních ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních, mírách incidence a prevalence vybraných skupin psychiatrických diagnóz a jejich regionální diferenciaci.

Summary

Number of psychiatric examinations has increased by 2 % since previous year (it is exactly 2 665 547 examinations). Increase has been founded also in number of patients (by almost 3 %). Altogether 495 383 patients were treated in 2010; women often needed psychiatric care. Actual information about activity in branch of psychiatry contents also data about structure of the first psychiatric examinations in out-patient care, incidence and prevalence of selected psychiatric groups of diagnoses and their regional dislocation.

Aktuální informace o činnosti oboru psychiatrie čerpá z údajů pravidelného ročního sběru dat v rámci Programu statistických zjišťování NZIS, konkrétně z ročního výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor psychiatrie. Tento výkaz vyplňují každoročně všechna ambulantní pracoviště psychiatrie, ambulantní pracoviště AT, sexuologie, gerontopsychiatrie (včetně ambulantních částí nemocnic), zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře), zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti, ambulantní pracoviště psychiatrických léčení a zařízení pro léčbu drogových závislostí. Vyplňování se týká všech zdravotnických zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

Sít' a personální vybavení psychiatrických ambulancí

V roce 2010 bylo v České republice registrováno celkem 820 ambulantních oddělení a pracovišť psychiatrie, o 5 zařízení méně než v roce 2009. Výkaz vyplnilo 775 z těchto oddělení a pracovišť (o 1 zařízení více než v předchozím roce), tzn. že návratnost byla více než 94 %, přibližně stejná jako v předchozích letech.

Vzhledem k poměrně vysoké a stabilní návratnosti výkazů o činnosti oboru je v následujícím textu popsána činnost právě těchto 775 zařízení (tzn. 94 % z evidovaných psychiatrických oddělení).

Činnost na odděleních a pracovištích psychiatrie zajišťovalo v roce 2010 celkem 1 246,47 odborných pracovníků (průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních pracovníků). Z celkového počtu těchto pracovníků bylo 739,73 lékařů, z nich 716,37 mělo specializaci v oboru psychiatrie. Počet zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (ZPBD) činil 400,58 úvazku, psychologů 67,69 úvazku a ostatních

odborných pracovníků 33,37 úvazku. V roce 2010 bylo na výkaz přidáno sledování adiktologů (nelékařský zdravotnický pracovník, který vykonává preventivní, léčebnou a rehabilitační péči o osoby závislé na návykových látkách), kterých v psychiatrických ambulancích pracovalo 5 s celkovým úvazkem 4,10. Ve srovnání s rokem 2009 došlo ke snížení přepočteného počtu (úvazků) odborných pracovníků o téměř 2 %, tj. o 24,35 úvazku. V samostatných ordinacích lékařů specialistů poskytovalo péči téměř 66 % z celkového počtu odborných pracovníků, v ostatních ambulancích zařízení téměř 7 % a v ambulancích částech lůžkových zařízení 27 % odborných pracovníků.

Činnost psychiatrických ambulancí

Celkem bylo na odděleních a pracovištích psychiatrie v roce 2010 provedeno 2 665 547 vyšetření-ošetření, téměř stejně jako v předešlém roce (nárůst o 2 %), a od roku 2000 jejich počet vzrostl o téměř 30 %. Celkem bylo ve sledovaném roce ošetřeno 495 383 pacientů (rovná se počtu prvních ošetření) a proti předešlému roku došlo k jejich nepatrnému nárůstu o 2,6 % (o 12 413 pacientů). Při porovnání s rokem 2000 dochází u dospělé populace k nárůstu počtu pacientů o téměř 43 % a rychleji roste počet žen než mužů. Počet pacientů ve věkové skupině 0–19 let během posledních desíti let klesl o 2 %.

Stejně jako v předešlých letech i v roce 2010 vyhledaly psychiatrickou péči častěji ženy než muži. Jejich podíl na celkovém počtu vyšetření i na počtu pacientů činil přibližně 60 % a jejich podíl byl téměř stejný i při srovnání v jednotlivých krajích.

Nejčastějšími diagnózami, pro které byli ošetřeni pacienti v psychiatrických ordinacích, byly stejně jako v předešlých letech neurotické poruchy (38 %) a afektivní poruchy (19 %). Dalšími častými poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly organické duševní poruchy a schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz nižší. Podíl ošetření pro tato onemocnění byl u organických duševních chorob 11 % a u schizofrenie více než 8 %.

Proti předchozímu roku u většiny sledovaných diagnóz nedošlo k významnějšímu nárůstu či úbytku pacientů. K růstu došlo pouze u pacientů ošetřených pro poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami, a to o více než 13 % proti předchozímu roku (o 2 065 pacientů). Tento nárůst ale není dán pouze zvýšeným počtem těchto pacientů, ale především precizací metodiky a přesnějšími vykazováními.

Statisticky je sledován počet léčených pacientů v daném roce (tzv. roční prevalence) u vybraných skupin diagnóz. Nejvyšší míra prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz byla zjištěna, stejně jako v předchozích letech, u skupin diagnóz neurotické poruchy (183,2 pacientů na 10 tisíc obyvatel), afektivní poruchy (89,6) a organické duševní poruchy (51,4).

Celková míra prevalence byla nejvyšší v Hlavním městě Praze, kde je dobrá dostupnost zdravotnických zařízení (o 79 % vyšší než průměr za republiku) a v Olomouckém kraji (o 30 % vyšší). Hluboko pod celorepublikovým průměrem byl tento ukazatel v Karlovarském kraji (o 43 %) a ve Středočeském kraji, a to o 35 %. Je nutné upozornit, že pacienti jsou sledováni podle sídla zdravotnického zařízení, nikoli podle trvalého bydliště.

Dále je sledován počet nově zjištěných onemocnění (tzv. incidence) u vybraných skupin diagnóz. Také tento ukazatel byl nejvyšší u neurotických poruch (44,3 % z celkového počtu nově zjištěných onemocnění), afektivních poruch (15,1 %) a u organických duševních poruch (13,5 %).

Míra incidence a prevalence u většiny vybraných psychiatrických diagnóz byla jednou z nejvyšších v Hlavním městě Praze, vyjma skupiny diagnóz mentální retardace, které jsou v tomto kraji už několik let hluboko pod celorepublikovým průměrem.

Tyto ukazatele nedosahovaly maxima v Hlavním městě Praze především u diagnózy F10 - poruchy vyvolané alkoholem. Nejvyšší incidenci u této diagnózy měl Olomoucký kraj, a to dvakrát vyšší než průměr za ČR. Dále byly tyto ukazatele vyšší v ostatních krajích především u skupiny diagnóz vývojové poruchy v dětství a adolescenci, kde byla nejvyšší míra incidence ve Zlínském kraji a prevalence v Královéhradeckém kraji (incidence o 60 % vyšší, prevalence o 71 % vyšší než celorepublikový průměr).

Z porovnání počtu pacientů v jednotlivých skupinách psychiatrických diagnóz podle pohlaví je zřejmé, že se ženy častěji potýkají s afektivními, neurotickými a organickými duševními poruchami, na kterých se podílejí od 62 % do 68 % z celkového počtu pacientů, a schizofrenií (více než 54 %). Muži jsou výrazně častěji ošetřováni v souvislosti se sexuálními poruchami/deviacemi, s poruchami vyvolanými alkoholem a ostatními psychoaktivními látkami a s vývojovými poruchami v dětství a adolescenci. Muži měli také významný podíl u diagnózy patologické hráčství (více než 90 % z 1 456 pacientů) a sexuální dysfunkce (téměř tři čtvrtiny z 8 985 pacientů).

I přesto, že osoby do 20 let tvořily v roce 2010 pětinu z celkového počtu obyvatel ČR, byl jejich podíl u vybraných skupin diagnóz necelých 10 % z celkového počtu pacientů. Větší podíl těchto pacientů byl pouze u mentálních retardací, a to téměř 23 % z celkového počtu pacientů s touto diagnózou, u neurčené duševní poruchy (necelých 15 %) a u poruch vyvolaných ostatními psychoaktivními látkami (více než 11 % pacientů ve věkové skupině 0–19 let).

U dětí ve věku 0–14 let byly nejčastější diagnózou vývojové poruchy v dětství a adolescenci, mentální retardace a neurotické poruchy, pro které se léčilo dohromady více než 96 % z celkového počtu pacientů této věkové kategorie.

Sledování údajů o laboratorních vyšetřeních bylo na výkaze o činnosti pro rok 2010 zrušeno a bude postupně nahrazeno podrobnějším členěním některých vybraných skupin diagnóz. Jde především o samostatné sledování dg. F00 (demence u Alzheimerovy nemoci), F01–F03 (ostatní demence) a sledování pacientů s poruchami příjmu potravy (dg. F50).

Závěr

Po období poklesu počtu vyšetření, došlo v roce 2009 k meziročnímu růstu celkového počtu ošetření-vyšetření, který pokračoval i v roce 2010 (o 2 %, o 55 619 vyšetření). Meziročně vzrostl také počet vyšetřených pacientů, a to o necelé 3 % (o 12 413 pacientů). K významnějšímu nárůstu pacientů došlo pouze u poruch způsobených užíváním ostatních psychoaktivních látek, který ale není dán pouze nárůstem ošetřených pacientů, ale především jejich přesnějším vykazováním.

Údaje o ambulantní péči o pacienty užívající psychoaktivní látky z přílohy výkazu o činnosti psychiatrie budou v nejbližší době publikovány v samostatné aktuální informaci.

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

Počty pacientů podle vybraných psychiatrických diagnóz

Kraj	Organické duševní poruchy		Poruchy vyvolané alkoholem		Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami		Schizofrenie		Afektivní poruchy		Neurotické poruchy		Poruchy osobnosti		Sexuální poruchy		Mentální retardace		Vývojové poruchy v dětství a adolescenci		Neurčená duševní porucha	
	F00–F09		F10		F11–F19		F20–F29		F30–F39		F40–F48 F50–F59		F60–F63 F68–F69		F64–F66		F70–F79		F80–F98		F99	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Hl. m. Praha	3 324	5 816	2 911	2 269	3 356	2 113	3 021	3 883	7 184	14 967	13 346	28 161	3 215	3 675	666	425	817	621	2 030	935	275	460
Středočeský	1 743	3 708	983	571	954	390	1 165	1 684	2 076	4 888	4 731	10 701	838	773	97	5	952	873	668	304	108	29
Jihočeský	1 161	2 191	553	265	261	167	1 007	1 313	1 466	4 024	3 508	8 084	608	687	73	-	587	465	1 191	585	9	10
Plzeňský	999	1 388	835	361	1 169	336	956	1 057	1 712	3 075	3 563	7 700	796	508	73	15	715	334	968	363	184	182
Karlovarský	362	785	268	163	219	154	288	391	712	1 034	787	1 783	245	337	9	2	263	295	502	192	8	23
Ústecký	1 151	1 963	604	342	1 031	258	1 341	1 823	1 968	3 970	3 393	7 370	710	531	77	2	820	676	1 393	557	21	18
Liberecký	436	781	580	276	333	265	700	920	1 115	2 153	2 157	4 634	404	271	65	53	373	283	1 116	346	11	18
Královéhradecký	785	1 257	897	490	606	237	974	1 021	1 249	2 293	3 981	7 530	906	1 031	124	2	479	601	1 236	829	78	31
Pardubický	1 113	2 006	813	342	128	67	928	1 204	1 402	3 168	2 058	5 490	511	502	9	-	599	457	399	130	156	51
Vysočina	798	1 515	961	370	182	286	819	915	1 763	4 418	2 220	4 824	373	349	149	10	608	319	416	287	7	2
Jihomoravský	2 244	3 978	2 306	1 066	838	500	2 290	2 584	3 625	7 212	7 963	16 958	1 239	894	513	65	1 214	826	1 819	771	63	43
Olomoucký	1 403	2 050	1 499	687	948	647	1 547	1 787	2 388	5 053	4 985	9 595	1 237	943	163	41	996	621	1 342	435	77	145
Zlínský	916	1 511	1 504	741	106	85	1 199	1 610	1 308	2 615	2 642	6 481	469	420	8	2	669	613	1 098	405	8	20
Moravskoslezský	3 968	4 657	3 165	1 453	1 197	708	2 671	2 435	2 633	4 814	5 877	12 124	1 210	931	151	23	1 195	812	1 889	701	19	27
ČR	20 403	33 606	17 879	9 396	11 328	6 213	18 906	22 627	30 601	63 684	61 211	131 435	12 761	11 852	2 177	645	10 287	7 796	16 067	6 840	1 024	1 059

Míra incidence a prevalence u vybraných psychiatrických diagnóz

Kraj	Organické duševní poruchy	Poruchy vyvolané alkoholem	Poruchy vyvol. ostat. psychoaktiv. látkami		Schizofrenie		Afektivní poruchy		Neurotické poruchy		Poruchy osobnosti		Sexuální poruchy		Mentální retardace		Vývojové poruchy v dětství a adolescenci		Neurčená duševní porucha			
	F00–F09	F10	F11–F19	F20–F29	F30–F39	F40–F48	F50–F59	F60–F63	F68–F69	F64–F66	F70–F79	F80–F98	F99									
na 10 000 obyvatel																						
	inc. ¹	prev. ²	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.	inc.	prev.
Hl. m. Praha	23,0	73,0	9,4	41,4	6,0	43,7	8,3	55,2	35,9	177,0	91,4	331,6	14,0	55,0	2,0	8,7	2,4	11,5	8,3	23,7	1,2	5,9
Středočeský	12,6	43,4	2,8	12,4	1,7	10,7	2,6	22,7	10,9	55,4	31,6	122,7	4,0	12,8	0,1	0,8	2,7	14,5	2,8	7,7	0,0	1,1
Jihočeský	5,6	52,5	2,7	12,8	1,2	6,7	2,5	36,4	9,2	86,1	31,7	181,7	3,6	20,3	0,1	1,1	1,7	16,5	10,6	27,8	0,0	0,3
Plzeňský	17,4	41,7	6,6	20,9	4,6	26,3	6,2	35,2	18,8	83,7	56,2	196,9	4,9	22,8	0,5	1,5	3,5	18,3	7,0	23,3	3,4	6,4
Karlovarský	16,6	37,3	4,4	14,0	3,7	12,1	3,5	22,1	19,7	56,8	36,5	83,5	6,0	18,9	0,1	0,4	1,7	18,1	9,6	22,6	0,2	1,0
Ústecký	9,2	37,3	2,2	11,3	2,2	15,4	3,0	37,9	9,9	71,0	32,1	128,8	3,0	14,8	0,3	0,9	2,3	17,9	7,5	23,3	0,2	0,5
Liberecký	6,6	27,7	4,6	19,5	1,8	13,6	2,9	36,9	10,6	74,4	28,8	154,5	2,2	15,4	0,2	2,7	2,3	14,9	10,4	33,3	0,3	0,7
Královéhradecký	8,8	36,8	5,7	25,0	4,2	15,2	4,1	36,0	9,5	63,9	51,1	207,7	5,6	34,9	0,1	2,3	2,7	19,5	9,9	37,3	0,5	2,0
Pardubický	17,1	60,4	6,2	22,4	1,4	3,8	3,9	41,3	12,8	88,4	39,8	146,1	4,8	19,6	0,0	0,2	3,1	20,4	3,3	10,2	2,7	4,0
Vysočina	11,3	44,9	5,0	25,9	1,7	9,1	2,7	33,7	20,5	120,1	30,0	136,8	2,8	14,0	0,2	3,1	1,5	18,0	4,6	13,7	-	0,2
Jihomoravský	18,9	54,0	8,3	29,3	4,2	11,6	5,3	42,3	19,7	94,0	64,7	216,2	5,6	18,5	0,9	5,0	2,2	17,7	5,5	22,5	0,2	0,9
Olomoucký	15,1	53,8	9,6	34,1	4,1	24,9	5,9	52,0	24,2	116,0	69,6	227,2	9,1	34,0	0,5	3,2	3,3	25,2	7,0	27,7	1,4	3,5
Zlínský	13,3	41,1	10,9	38,0	1,0	3,2	3,9	47,6	13,1	66,4	46,3	154,5	3,3	15,1	0,0	0,2	3,9	21,7	10,7	25,5	0,4	0,5
Moravskoslezský	18,1	69,3	7,1	37,1	2,2	15,3	4,6	41,0	8,6	59,8	33,7	144,6	3,1	17,2	0,2	1,4	2,0	16,1	3,9	20,8	0,2	0,4
ČR	14,7	51,4	6,3	25,9	3,0	16,7	4,5	39,5	16,5	89,6	48,5	183,2	5,5	23,4	0,5	2,7	2,5	17,2	6,7	21,8	0,7	2,0

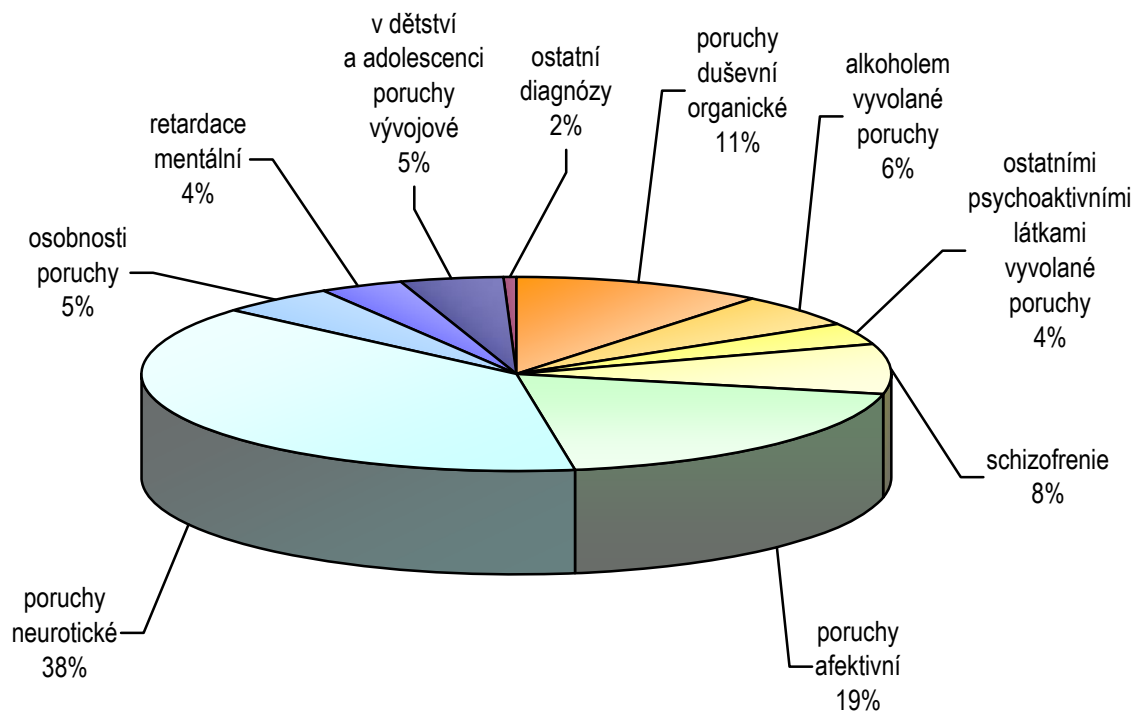
¹ Počet nově zjištěných onemocnění

² Počet léčených pacientů v daném roce

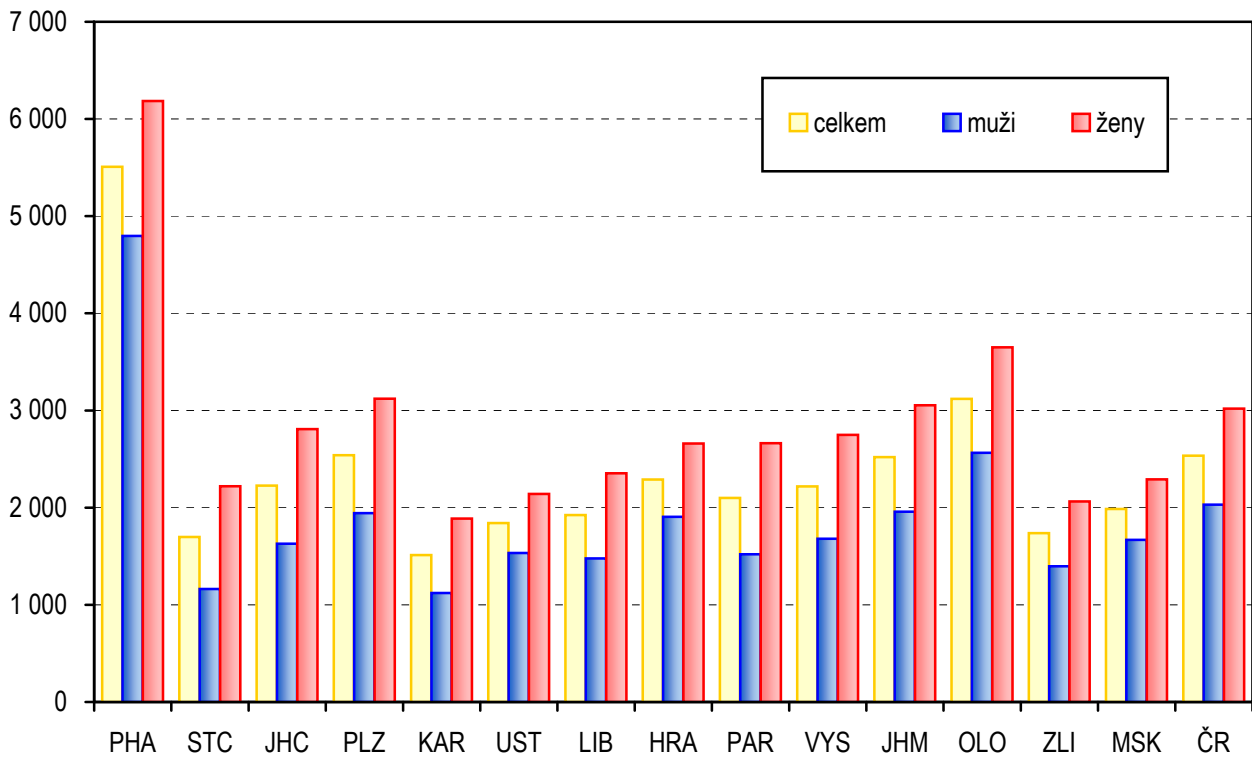
Počty pacientů podle pohlaví, věkových skupin a vybraných diagnóz

Vybrané diagnózy	Celkem	z toho v procentech			
		ženy	0–14 let	15–19 let	20 let a více
organické duševní poruchy (F00–F09)	54 009	62,2	0,2	0,6	99,3
poruchy vyvolané alkoholem (F10)	27 275	34,4	0,1	2,1	97,9
poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11–F19)	17 541	35,4	0,5	10,6	88,9
schizofrenie (F20–F29)	41 533	54,5	0,1	2,1	97,7
afektivní poruchy (F30–F39)	94 285	67,5	0,4	2,2	97,5
neurotické poruchy (F40–F48, F50–F59)	192 646	68,2	2,1	4,3	93,6
z toho sexuální dysfunkce (F52)	8 985	28,2	0,2	8,4	91,4
poruchy osobnosti (F60–F63, F68–F69)	24 613	48,2	0,5	6,6	92,9
z toho patologické hráčství (F63.0)	1 456	9,7	-	3,1	96,9
sexuální poruchy/deviace (F64–F66)	2 822	22,9	1,9	7,9	90,1
mentální retardace (F70–F79)	18 083	43,1	12,4	10,5	77,1
vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80–F98)	22 907	29,9	72,7	27,3	-
neurčená duševní porucha (F99)	2 083	50,8	5,0	9,8	85,2
neploidnost (N46,N97)	2 515	14,2	0,0	3,4	96,5
vývojové poruchy mužských pohlavních orgánů (Q53–Q55)	86	x	12,8	7,0	80,2

Struktura počtu pacientů v ambulantních psychiatrických zařízeních podle skupin vybraných diagnóz

Počet ošetření-vyšetření v ambulantních psychiatrických zařízeních na 10 000 obyvatel

Podíl pacientů u vybraných psychiatrických diagnóz podle pohlaví

